

Magyar kézben az Orvosi Nobel-díj

Szent-Györgyi Albert a Nobel-díjas magyar tudós

Az Orvosi Hírlap 1936 november 3-iki számában írtunk a P-vitamin-ról. Ismertetésünk zárómondata jóslatszerűen hangzott. A mondat ez volt: „A tudományos világ figyelme Szeged felé fordult. Szeged, a kis magyar alföldi város, a nemzetközi tudomány egyik fellegrárává emelkedett.”

És ime. Ma az egész világ figyelme valóban Szeged felé fordult, amikor a táviró szétropította Szent-Györgyi Albert nevét és azt, hogy ebben a kis országban a tudományos világ egyik legkiválóbb képviselője munkálkodik. Szent-Györgyi professzor nemcsak magának, hanem az egész magyar nemzetnek is megbecsülést szerzett, csendben végzett tudományos kísérleteivel s azokkal az eredményekkel, amelyeket évtizedes munkájával elért. Szent-Györgyi professzor a szegedi egyetem tanára a modern élettudomány egyik legújabb és legrejtélyesebb területének, a vitaminkutatásnak egyik világszerte ismert úttörője. Eddig is a magyar tudomány úttörője volt, de ezentúl százszorosan büszkének leszünk rá; mert a stockholmi Karolina intézet javaslatára neki ítélte oda az 1937. évi orvosi-életani Nobel-díjat. Az alföldi metropolis és az egész magyar nemzet minden rendű és rangú polgára egyformán örül e nagy kitüntetésnek.

Az első magyar Nobel-díjas tudósunk póztalansága, fiatalossága, rugalmassága, mesterkéletlen eleganciája, nekünk minden politikai és társadalmi elméletnél nagyobb reményt adott a magyar feltámadásba vetett hitünkhöz. Még abban is különös biztatást érzünk, hogy a Nobel-díj elnyerésének ez a világra szóló dicsősége nem is az ország fővárosának, hanem egyik menekült vidéki egyetemnek, az elhagyott, szomorú tiszai síkság egyik frissen újjáépült magyar városának jutott. De biztatáson, nemzeti dicsőségen kívül, beláthatatlan sokat jelent ez az első, Magyarországon dolgozó tudóst ért Nobel-díj magának a magyar tudomány reális jövőjének, magának az annyi nehézségekkel küzdő magyar tudományos kutatásnak is.

Nobel Alfréd svéd kémikus és mérnök 1833-ban Stockholmban született. A nitroglycerinnak, mint robbantó anyagnak a technikában való alkalmazásán dolgozott. Kísérleteit abban az irányban folytatta, hogy a nitroglycerin nagy explodáló képességét csökkentse; mely sikerült is neki 1866-ban a dinamit feltalálásával. Nobel végrendeletében kb. 50 millió svéd koronára rugó vagyonának kamatjairól úgy intézkedett, hogy az összeg öt részre osztva évenként jutalomdíjként adassék oda olyan kiválóságoknak, akik 1. a fizika, 2. a kémia, 3. az orvostan vagy élettan terén korszakos felfedezést tesznek, továbbá 4. akik eszményi tartalmú irodalmi munkássággal tűnnek ki, vagy 5. az emberiség békéjének ügyében buzgólag fáradoznak.

A glycerin és a dinamit feltalálója, aki óriási vagyont a robbantó szerek gyártásával szerzett, a múlt század végén teremtette meg azt az alapot, amelynek jutalmait azóta a legnagyobb dicsőséget jelentik a tudományos és iro-

dalmi világban. A legfélelmetesebb robbantó anyagok előállítója, akinek találmányait természetesen azonnal saját céljaira sajátították ki a háborús rombolás mesterei, finom és gyöngéd lelke sugallatára nemes és nagyszerű alapítványa segítségével azokat kívánta megjutalmazni, kik nem a háborút, hanem a békét, a tudományt és az irodalmat szolgálják.

Azokat, akik az emberiség valódi kultúrártékelt gyarapítják s embertársaik számára türethetőbbé és elviselhetőbbé teszik a kegyetlen életet. Fizikusokat, kémikusokat, orvosokat, államférfiakat-politikusokat és írókat öhajtott ki-tüntetni, akik ideális lelkük szép termékeivel a lelkek sebeit gyógyítják és az emberek megbékélésének és testvéri megértésének ügyét szolgálják.

ólomfal megbénítja a röntgen-fény sugárzását.

Egyetlen nemzet sincs talán Közép- és Kelet Európában, ahol a tehetség, találékonyság, a zseni mozgékonyasága ilyen kedvezőtlen arányban állana az anyagi lehetőségekkel, mint nálunk. Nincsenek Európában laboratóriumok, ahol annyi nagy álom bírkózna örökös tehetetlenségekkel. Azért mérgesednek nálunk el annyira a tudományos viták is, azért támad itt a kutatóintézetek folyosóin és a katedrán is annyi személyeskedés, kicsinyes gyűlölködés, mert a reménytelen küzdelem meghasonlítottá és keserűvé teszi az alkotásra született és vágó embert. Hány szárny török itt össze a magyar

Prof. Szent-Györgyi Albert.

Malomvízy rajza.

Negyven esztendő alatt sok Nobel-díjat osztottak ki Stockholmban. Magyarországon élő és itt dolgozó magyar tudóst azonban eddig még nem ért ez az elismerés és dicsőség. Nem azért, mintha nem lettek volna ilyenek, akik a díjakat éppen úgy megérdemelték volna, mint az idegen nemzetek Nobel-díjas büszkeségei, hanem azért, mert a magyar glóbus elzárt élete, a magyar nyelv körülhatárolt kicsinyre ható területe a magyar tudós, a magyar író és a magyar közéleti ember zsenijét eleve elviselhetetlen korlátok közé szorítja. Hány kivételes, esodálatos, nagyszerű magyar lángész élt, szenvedett, dolgozott és alkotott anélkül, hogy a külföld és a nemzetközi kultúrtényezők figyelme rá eszmélt volna elméjük fényére! Az országhatárok lefogják szellemük ragyogását úgy, mint ahogy az

tudományban, még mielőtt egyáltalán gondolhatna az ország határain túlra. Szent-Györgyi professzor Nobel-díja úgy hat majd a sok bizalmatlan, nehezen és türelmetlenül reménykedő, megrekedt és begubózdó magyar tudományos képességekre, a sok már-már meghasonlott magyar kutatóra, mint a régen ki nem szellőztetett tanterem és laboratóriumok áporodott légkörében a friss hegyi szél. Hát mégis lehetséges itt színmagyar ember számára is ily nemzetközi siker? Hát magyar tudósnak mégsem kell folyton lemondani? Igen lehetséges és nem kell lemondani, — mint ahogy ez most be is bizonyosodott! De és még egyszer „de” szükséges a külföldi egyetemeken való szakadatlan munkák láncolata, hogy megismerjék és elismerjék tudásukat és képzettségüket. Sajnos ez magánosok részéről

a legtöbbször meg nem oldható, az anyagiak miatt. Ha e külföldi tanulmányutakat valamiképpen megoldhatóvá tennék az illetékesek, akkor nem találkoznánk anynyi lemondásba életkedvüket vesztett kollégával lépten-nyomon, akkor talán nem kellene három évtizednek elmúlnia míg egy magyar egyéniség eljut a Nobel-díj elnyeréséhez.

Sok magyar fiatal tudósnak lendülne fel munkakedve a tanulmányutak megvalósulásával. És ez az új lendület többet jelentene az anyagi segítségnél és váratlan előléptetésnél, mert a mostoha körülmények közt dolgozó, álmokat melegengető, ambícióktól feszülő fiatal lelkeknek a remény-sugarát táplálná, hogy mégis érdes dolgozni, mégis csak felfigyelnek rá is, ott, ahol számontartják a világ tudományos értékének legjobbjait.

A magyar tudományos élet igen nagy nehézségekkel küzd, főként az országnak a háború végén elszenvedett óriási veszteségei miatt. Annál felemelőbb ez az eredmény. Bizonyossága ez egyrészt nemzetünk törhetetlen ellenállóképességének, amelynek egyes kiváló fiai még a legnehezebb viszonyok és legnagyobb nélkülözések között is fel tudják magukat küzdeni a legelső sorba, másrészt biztató jel arra, hogy nem szabad elesüggednünk, hanem rendíthetetlenül bíznunk kell a szebb jövőnkben.

Eddig 3 magyar származású tudós, 1 orvos és 2 fizikus kapta meg a Nobel-díjat. De mind a három, amikor hozzájutott ehhez a kitüntetéshez, már külföldön élt, külföldi tudományosság szolgálatában állott s a külföld tudatában úgy könyvelődött el, mint idegen országok értéke. Az idegen országok pedig gondoskodtak róla, hogy továbbra is úgy szerepeltesék őket, mint saját szellemi kincsesházuk ékköveit. Szent-Györgyi Albert-ről azonban mindenki tudja, hogy a miénk. Senki sem vitathatja el tőlünk, itt él és dolgozik Magyarországon.

Szent-Györgyi Albert 1893-ban született Budapesten. Apja régi erdélyi nemes családnak sarja, édes anyja Lenhossék-családból való. Már medikus korában is a kiválók közé tartozott. Abból a gárdából való, amely a háborúelőtti ifjú reménysegeket képviselte. 1912-ben az Orvostanhallgatók Segítő és Önképző Egyesületének Hainiss Elemér elnöksége és Matolay György alelnöksége idején könyvtárosa volt. Orvosi oklevelének megszerzése után külföldre ment és ott kezdte meg már egészen fiatalon a tudományos kutatásait. Chicagóban végezte első eredményes kísérleteit. 1926-ban Stockholmban a nemzetközi élettani kongresszuson vett részt. 1930-ban nevezték ki — tudományos kutatásainak jutalmául — a szegedi egyetem vegytani intézetének tanárává és igazgatójává. Azóta a szegedi egyetemen folytatja munkásságát. 1933-ban a stockholmi Karolina intézet meghívására előadás-sorozatot tartott, mely annak idején nagy feltűnést és elismerést keltett. 1934-ben a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává választotta, majd még ugyanez évben rendes tagja lett a hallei Ludwig Karl akadémiának. A világ minden táján levő egyesületek vá-